

Avrupa Birliği'nin Güvenlik Strateji Belgelerinin Analizi

The Analysis Of The European Union's Security Strategy Documents

Mertcan KÜÇÜK*

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

E-mail: mertcankucuk133@gmail.com

 ORCID: orcid.org/0000-0002-2103-5830

Öz

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması uluslararası sisteme etkileri ile beraber Avrupa Birliği'nin (AB) güvenlik yaklaşımının da temelden değişmesine neden olmuştur. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde tek bir düşmana karşı oluşturulan güvenlik politikalarının Soğuk Savaş sonrasında 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları ile yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Söz konusu yeni dönemde AB; organize suç örgütleri, yasadışı silah ve uyuşturucu ticareti, bölgesel çatışmalar, artan kitle imha silahları ile yasadışı göç gibi karmaşık ve geniş bir tehdit skalası ile karşı karşıya kalmıştır. Birlik üyesi devletlerin bu tehditlerle tek başına mücadele etmesinin yetersiz olması neticesinde, kolektif çabalar gündeme gelmiştir. Bu bağlamda çalışmada AB tarafından açıklanan Güvenlik Strateji Belgeleri ve diğer önemli girişimler irdelenerek silahsızlanma ve silah kontrolü kapsamında Birliğin güvenlik mimarisine etkileri analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Birliği, Güvenlik, Güvenlik Mimarisi, Strateji Belgesi, Tehdit

Abstract

The collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), along with its effect on the international system, has also caused a fundamental change in the security approach of the European Union (EU). Security policies that were created against a single enemy during the Cold War Period were insufficient after the Cold War with the terrorist attacks of September 11, 2001. With this new era, the EU has faced a complex and broad threat such as the illegal arms and drug trafficking, regional conflicts, increasing weapons of mass destruction and illegal immigration. The fact that the member states of the Union are inadequate to combat these threats alone has brought collective efforts to the agenda. In this context, by examining the Security Strategy Documents announced by the EU, the effects on the security architecture of the Union within the scope of disarmament and weapon control will be analyzed.

Key Words: European Unions, Security, Security Architecture, Strategy Documents, Threat.

To Cite This Article/Bu Makaleye Atf İçin: Küçük, M. (2021). Avrupa Birliği'nin Güvenlik Strateji Belgelerinin Analizi.. Journal of Diplomatic Research, 3(1), 37-49.

GİRİŞ

Bir binanın mimari tasarımı mimar ve mühendislere yapının nasıl inşa edileceğini gösterdiği gibi güvenlik mimarisi de bize güvenlik süreçlerinin nasıl yürütülmesi gerektiği hakkında bilgi vermektedir. Bu bağlamda Avrupa Güvenlik Mimarisi, AB'nin tehditlerden korunması için gereken genel sistem olarak tanımlanabilir. Sistem, AB'nin tarihsel geçmişi ve değişen konjonktüre uygun olarak çeşitli tehdit algılamalarının önlenmesi veya hafifletilmesine yönelik güvenlik ihtiyacının karşılanması için oluşturulan teknik ve siyasi prosedürleri içermektedir.

Güvenliğin sağlanması, çatışmaların son bulması ve savaşların önlenmesine yönelik çabalara engel teşkil eden silahların varlığı probleminde çözüm sunan silahsızlanma ve silah kontrolü sağladığı görece barış ortamı nedeniyle devletlerin güvenlik anlayışlarında önemli bir yer tutmaktadır. Güvenlik etimolojik olarak Latince "securitas" ("Definition of Security", 2020) güvenli olma durumu, güvence altına alan bir şey anlamına gelirken, "korku ve tehlikeden uzak olma durumu veya hissi" (Oxford English Dictionary", 2020) tanımlaması tehdit veya risk karşısında korumayı ve güvenliğini sağlamayı hedefleyen davranış biçimleri olarak devletlerin politikalarına yansımıştır. Bu durum devletler için güvenliğin fiziksel olarak sağlanması, tehlike ve risklere karşı önlemlerin alınması olarak karşımıza çıkmıştır (Arends, 2009: 3).

Silah kontrolü fikrinin başlangıç noktası, düşman ile olan ilişkilerin bile tamamen çatışma odaklı olmadığı düşüncesidir. Schelling ve Halperin'e göre kontrol, devletlerin istemediği bir savaştan kaçınma, silahlanma yarışının maliyeti ve risklerini en aza indirme ve savaşın meydana gelmesi durumunda kapsamı ve şiddetin azaltılması açısından karşılıklı menfaat unsurları içermektedir (Mutschler, 2013: 17-19). Bu nedenle yıkıcı etkilere sahip olan konvansiyonel, kimyasal, biyolojik hatta nükleer silahlar konusunda devletler ortak bir zeminde buluşabilmektedir.

Silah kontrolü genellikle belirli silahların, teçhizat sistemlerinin ve personelin miktarlarına ve türlerine uygulanan sınırlamalar veya diğer kısıtlamaları içermektedir (Higgins, 2016: 8). Silahların kontrolünde savaş riskini azaltmak, savaşa hazırlanma maliyetini azaltmak ve olası durumda hasarı azaltma amaçları bulunmaktadır (Iglesias, 2009: 11). Böylece devletler arasındaki belirsizliğin azaltılmasına yardımcı olmakta ve öngörülebilirliği artırarak rakipler arasında güven inşası sürecini başlatmaktadır. Genel ve soyut olarak aktardığımız tanımlardan anlaşıldığı üzere silahların kontrolü ve silahsızlanmanın kapsamı farklıdır. Zira silahsızlanma silahların sayısal olarak azaltılmasıyla ilgiliyken silahların kontrolü daha çok silahlanma po-

litikalarına ilişkin iki veya daha fazla taraf arasındaki işbirliğini ifade etmektedir.

Silahsızlanma ve kontrol rejimlerine ek olarak çeşitli politikalar üreten 2003, 2016 ve 2020 Güvenlik Strateji Belgeleri ve 2008 Yeni Eylem Hatları ile 2013 Silahların Yayılmasına Karşı Güvenlik Girişimi, Maastricht Antlaşması (AB Kurucu Antlaşması) ile oluşturulan Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası'nın (Common Foreign and Security Policy ODGP) tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdal, 2020: 115). Bu belgeler ile AB, topluluk içi ve uluslararası güvenliğinin sağlanması, işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla ortak güvenlik politikası oluşturmaya çalışmıştır. AB güvenliğinin sağlanması için tarihsel ve güncel tehditlere karşı yeni yaklaşımlar, önlemler ve hedefleri sunması bakımından Güvenlik Strateji Belgeleri önemli detaylar içermektedir.

Bu bağlamda çalışma ilk olarak güvenlik politikaları, silahsızlanma ve silah kontrolü ile ilgili kavramlar ele alınarak konunun tarihsel arka planına değinilmiş ve AB'nin güvenlik algılamaları tespit edilmiştir. Takip eden bölümde ise AB Güvenlik Strateji Belgeleri ve diğer önemli girişimler analiz edilerek Avrupa Güvenlik Mimarisi'ne etkileri analiz edilmektedir.

GENEL HATLARIYLA AVRUPA'DAKİ TARİHSEL TEHDİT ALGILAMALARI

Avrupa'da, Birinci Dünya Savaşı yaklaşık 37 milyon sivil ve askerini konvansiyonel silahlara ek olarak kimyasal ve biyolojik silahların (Kitle İmha Silahı, Weapon of Mass Destruction, KİS) yıkıcı etkisi sonucu ölmesi devletlerin silahsızlanma ve silahların kontrolü hususunda harekete geçmesini sağlamıştır. Bu kapsamda Milletler Cemiyeti'nin 1925'te başlattığı Cenevre Konferansı, 2 Şubat 1932'de kimyasal ve biyolojik silahların kullanılmasını yasaklayan ortak bir protokol oluşturmasıyla silahsızlanmaya yönelik ciddi bir adım atılmıştır (Pirinççi, 2014:5 64).

İkinci Dünya Savaşı ise devletlere yeniden silah sistemlerinin verebileceği hasarı hatırlatmış; tank, uçak, denizaltı gibi savaş ekipmanları ilk defa kullanılan panzerler, V-2 füzeleri ve nükleer bomba gibi silahlar savaş sonrası barışın sağlanması yolundaki en büyük sorun haline gelmiştir. 1945'te Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından Nagazaki ve Hiroşima'ya atom bombası atılmasıyla başlayan nükleer tehdit, sırasıyla SSCB, Birleşik Krallık, Fransa, Çin Halk Cumhuriyeti'nin başarılı nükleer testler gerçekleştirmelerine yol açmıştır. Söz konusu silahların yayılması tüm dünyayı tehdit edecek seviyeye ulaşırken Avrupa'da da füze ve nükleer saldırı korkusunun yükselmesine neden olmuştur.

14 Ekim 1962’de ise Dünya’nın ve Avrupa devletlerinin nükleer silahlar hakkındaki endişesi gerçekleşmiştir. ABD’ye ait U-2 gözlem uçağı, Küba’da konuşlandırılan Sovyet orta ve uzun menzilli füzelerini tespit etmesiyle iki devlet nükleer savaş eşiğine gelmiştir. Abluka ile başlayan süreçte John F. Kennedy ve Nikita Kruşçev, nükleer çatışmayı önlemek adına karşılıklı taviz vermiş, Türkiye’deki orta menzilli Jüpiter füzelerinin kaldırılması koşuluyla Küba’daki füzeler çekilmiştir (Allison, 2016: 257-259). Bu durum Avrupa’daki devletler için Kaliningrad’dan gelebilecek herhangi bir SSCB tehdidine karşı savunmasız kalma ihtimalini ortaya çıkarmıştır. Küba Füze Krizi sonrasında ABD ve SSCB ile diğer devletler, nükleer bir çatışmanın oluşturabileceği tehdit boyutuyla yüzleşmiş ve bu tehdidin yayılmasını engellemeye yönelik çeşitli görüşmeler yapmışlardır (Turan, 2021:3 71-375; Sander, 1996: 294).

Nükleer silahların yayılmasının savaş tehlikesini ciddi biçimde arttırdığının fark edilmesiyle Birleşmiş Milletler’in girişimi sonucu 1968’de Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması (*Non-Proliferation Treaty, NPT*) imzaya açılmıştır. NPT ile ABD, Birleşik Krallık, SSCB, Fransa ve Çin nükleer devlet olarak tanınırken herhangi bir devletin nükleer silah edinme girişimine “hiçbir şekilde yardım edilmemesi”, kendi nükleer cephaneliklerini azaltmayı ve ortadan kaldırmayı taahhüt etmişlerdir. (“Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT)”, 1979: Article 1). Nükleer silah sahibi olmayan devletler ise Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu’nun (International Atomic Energy Agency, IAEA) santraller ve malzemelerin incelemesine izin verilmesi ön şartıyla barışçıl nükleer teknolojiye erişimi garanti altına alınmıştır (NPT, 1979: Article 4-6).

Stratejik Silahların Sınırlandırılması Görüşmeleri (The Strategic Arms Limitation Talks / SALT 1-2) ardından gerçekleştirilen anlaşmalar arasında 1987’de ABD ve SSCB arasında imzalanan Orta Menzilli Nükleer Güçler Antlaşması (*Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty, INF*) Avrupa için dikkat çekici özelliكتedir. 500-1500 km menzilli kara tabanlı balistik ve seyir füzelerinin yasaklanmasını sağlayan bu Antlaşma, Kaliningrad’dan oluşan tehdit algılamasını azaltmış, ABD’nin Avrupa’ya sağladığı askeri güvencelerinden birisi olmuştur. Fakat 2019’da ABD Başkanı Donald Trump’ın söz konusu anlaşmadan resmen çekilmesi üzerine Avrupa’da orta menzilli füze tehdidi tekrar gündeme gelmiştir (“The Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty At A Glance”, 2020).

Soğuk Savaş sırasında Avrupa’nın güvenliği açıkça ABD - SSCB arasındaki nükleer ve askeri rekabetin savaşa dönüşmesinin engellenmesi ve SSCB tehdi-

dinin caydırılması olarak şekillenmiştir (Biscop ve Coolsaet, 2003:4). Bu nedenle Avrupa’nın tehditlere karşı güvenlik politikası, çoğunlukla Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü (*The North Atlantic Treaty Organization / NATO*) çerçevesinde ABD’nin sağladığı güvenlik şemsiyesi altında kurulmuştur. NATO kapsamında alınan önlemlere ek olarak Avrupa güvenliğinin temel taşıını oluşturan Avrupa Konvansiyonel Silahlı Kuvvetleri Antlaşması (*Treaty on Conventional Armed Forces in Europe / AKKA*) ile SSCB’nin Avrupa’daki konvansiyonel silahlardaki nicel avantajını ortadan kaldırarak nükleer silahların kullanımını tetikleyebilecek bir çatışmanın önlenmesi hedeflenmiştir (“The Conventional Armed Forces in Europe (CFE) Treaty and the Adapted CFE Treaty at a Glance”, 2020).

Varşova Paktı’nın dağılması ve SSCB’nin çöküşü, Avrupa’nın güvenliğine yönelik doğrudan ve büyük bir askeri tehdidin sona ermesi açısından güvenlik yaklaşımında bir boşluk yaratmıştır (Biscop ve Coolsa, 2003: 5). Bu dönemde AB, bünyesine yeni üyeler kabul etmesiyle hem genişlemiş hem de üye devletler arasında ortak hukuksal düzenlemeler oluşturarak derinleşme ve entegrasyon sürecine odaklanmıştır. Böylece Avrupa’da barış ve refahın itici gücü olarak işbirliği alanları artarak istikrarlı bir yapı oluşturulmuştur (Berenskoetter, 2005: 77).

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden sonra ortaya çıkan sorunlar güvenliğin sadece askeri ve devlet merkezli tanımlarının eksikliğini göstermiştir. Bu bağlamda Körfez Savaşı ve Yugoslavya’nın parçalanma süreci, AB’nin yeni güvenlik ortamına karşı gerekli eylem çerçevesinin bulunmadığı kanısını güçlendirmiştir (Aybet, 2000: 191). Kopenhag Okulu’nun güvenliğin referans nesnesini devletin ötesine derinleştirilmesi, güvenlik kavramını ise askeri boyutun dışına genişletmesi AB’nin bakış açısını değiştirmesine yardımcı olmuştur. Birliğin güvenlik mantığı; ekonomik, politik, askeri, sosyal ve çevresel sektörlerle yeniden şekillenirken BM’nin 1994 İnsani Gelişmişlik Raporu’nda (Human Development Report) vurgulanan insan güvenliği AB’nin en önemli değerlerinden biri haline gelmiştir.

11 Eylül 2001 Terör Saldırılarıyla beraber artan uluslararası terörizm, AB’nin değerlerini ve güvenliğini etkileyebilecek KİS’lerin yayılması, yasadışı göç, sosyal ve ekonomik problemler, demokratik kurumların eksikliği, insan haklarına saygı ve ekolojik sorunlar vb. faktörleri öne plana çıkarmıştır (Biscop ve Coolsa, 2003: 5). Bu faktörler devletlerin tehdit algılanmasında önem kazanması üzerine AB harekete geçerek önlemler almaya çalışmıştır.

AVRUPA GÜVENLİK STRATEJİSİ BELGELERİNİN ANALİZİ

Güvenlik Stratejisi Belgeleri, AB'nin değerleri ve çıkarları temelinde ulaşılması gereken uzun vadeli politika hedeflerini ve bu amaçla uygulanacak temel yöntem ve önlemleri özetleyen politika oluşturma aracı olarak tanımlanmaktadır (Biscop, 2016a: 1). AB, hızla gelişen ve giderek karmaşıklaşan tarihsel tehdit algılamaları ve yeni tehditlere karşı hem Birlik içerisinde hem de uluslararası güvenliğini sağlamak adına çeşitli strateji belgeleri yayımlamıştır. Bu bölümde 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi, 2008 Yeni Eylem Hatları, 2013 Silahların Yayılmasına Karşı Güvenlik Girişimi, 2016 Avrupa Küresel Stratejisi ve son olarak 2020 Avrupa Güvenlik Birliği Stratejisi incelenerek AB'nin hangi tehditlere yönelik güvenlik ihtiyacını tanımladığı ve bu tehditlere karşı oluşturduğu çerçeve, önlemler ve kararlar ele alınmaktadır.

2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi

AB üyesi devletler ODGP yapısının oluşturulmasından sonra ilk defa 2003'te ortak bir tehdit değerlendirmesi üzerinde anlaşmaya vararak güvenlik çıkarlarını ilerletmek adına net hedefler belirlemiştir. Javier Solana'nın tanımladığı üzere “*Daha iyi bir Dünyada güvenli bir Avrupa*” amacını benimseyen Avrupa Güvenlik Stratejisi (*European Security Strategy / ESS / AGS*), 12 Aralık 2003 tarihinde Brüksel'de kabul edilmiştir (Solana, 2003: 3).

Soğuk Savaş'tan sonra, Avrupa'nın çeşitli tehdit ve riskler ile karşı karşıya kaldığını belirten belge, Ortadoğu ve diğer bölgelerdeki çatışmaların AB'yi etkilemekte olduğunun altını çizmektedir. Başarısız devletler, yasadışı göç, organize suçlar ve terörizme ek olarak İran Nükleer Programı'nın bölgedeki tüm devletler için bir tehlike teşkil ettiği vurgulanmıştır (2003 European Security Strategy [ESS], 2003: 7).

AGS, Birliğin karşılaştığı temel tehditler ve zorlukları; terörizm, KİS'lerin yayılması, bölgesel çatışmalar, başarısız devletler ve suç organizasyonları olarak tanımlamış, güvenliğin sağlanması ve değerlerin korunması için üç temel strateji benimsemiştir (ESS, 2003: 7). İlk olarak, 11 Eylül 2001 sonrası terörizm tehdidin tüm Avrupa için de giderek artan stratejik tehdit oluşturduğu AGS'de vurgulanmıştır. Zira Avrupa, terörizm için hem hedef hem de ekonomik bir üs haline gelmiş, El Kaide gibi örgütler için lojistik sağlanması yanı sıra İngiltere, İtalya, Almanya, İspanya ve Belçika gibi birçok devlet terör saldırılarına maruz kalmışlardır.

Bu kapsamda AB, AGS ile Avrupa Tutuklama Emri'nin (*European Arrest Warrant*) kabul edilmesini, terörizmin finansmanını önleme adımları ve ABD ile

karşılıklı yardım anlaşması gibi önlemleri içeren stratejiyi kabul etmiştir (ESS, 2003:35). Belgede bahsedilen bir diğer sorun olan KİS'lerin çoğalması ve balistik füzeler, uluslararası barışı tehlikeye atması yönüyle dikkat çekmektedir (EU Strategy Against Proliferation of Weapons of Mass Destruction Action Plan [Action Plan], 2003: 2). Libya'nın gizli bir şekilde geliştirdiği nükleer ve kimyasal silahlarını Birleşmiş Milletler (BM)'e teslim etmesi (Bowen, 2017), İran ve Kuzey Kore'nin nükleer programları ile füze teknolojisinin yayılması AB'nin güvenliğine yönelik risk algısını temellendirmektedir.

Birlik, AGS ekinde Eylem Planı (*Action Plan*) yayımlayarak IAEA'nın güçlendirilmesi, ihracat kontrollerinin sıkılaştırılması ve yasadışı tedarikçilere karşı önlemleri öngören bir program kabul etmiştir (Action Plan, 2003: 10-13). AB bu programda çok taraflı rejimler ile antlaşmalar ve doğrulama protokollerinin güçlendirilmesi yönünde çaba sarf edeceğini taahhüt etmiştir. Ayrıca İran Nükleer Programını incelemek için uluslararası çabaların ön saflarında yer alınması ve çok taraflı forumlarda aktif rol alması kararlaştırılmıştır (ESS, 2003: 11).

Belge, KİS'lerin çoğalması ve uluslararası terörizmin oluşturduğu güvenlik tehditlerini etkili çok taraflılık (*effective multilateralism*) yoluyla ele almıştır. Başka bir deyişle AB, BM ve çok taraflı anlaşmalar yoluyla kilit bir aktör olarak hareket etmeyi, yoksulluk ve kötü yönetim gibi temel problemlerin çözümü için topluluk içerisinde ve bölgedeki devletlerle diyalog yoluyla bu tür zorluklara karşı mücadele etmeyi amaçlamıştır (Quille, 2004: 422).

AGS'de son olarak başarısız devletlerin kötü yönetim, yolsuzluk, iktidarın kötüye kullanılması, zayıf kurumlar ve hesap verebilirlik eksikliğinin neden olduğu organize suç ve terörizm gibi bariz tehditlere dönüşebileceğini öngörmektedir (ESS, 2003: 31). Birlik, bu sorunlarla mücadele edilmesine yardımcı olmak amacıyla Balkanlar ve Afganistan da dahil olmak üzere başarısız devletlerin kurumsal yapılarının güçlendirilmesi için maddi ve teknik destekte bulunulmasına karar vermiştir.

Böylece AB'ye komşu devletler ve Balkanlar'daki hükümetleri desteklemeyi hedefleyen Avrupa Komşuluk Politikası (*European Neighbourhood Policy, ENP*) demokrasiyi teşvik etmek ve yetkililerin organize suçla mücadele etmelerini sağlayarak refah ve güvenliğe dayalı ekonomik ve politik ortaklıkların artacağı öngörülmüştür.

2008 Yeni Eylem Hatları

AB'nin KİS'lerin yayılmasına karşı geliştirmiş oldu-

ğu 2003 AGS'ye uygun olarak, BM Güvenlik Konseyi'nin 1540 Sayılı Kararı'nı destekler nitelikte 17 Aralık 2008'de AGS'nin etkinliği arttırmak ve yeni tehditlere karşı önlemler almak için “*Kitle İmha Silahlarının Yayılması ve Ateşleme Sistemlerine Karşı Mücadele Kapsamında Yeni Eylem Hatları*” (*New Lines for Action by the European Union in Combating the Proliferation of Weapons of Mass Destruction and Their Delivery Systems*) kabul edilmiştir.

Literatürde kısa adıyla 2008 Yeni Eylem Hatları (*New Lines of Action*) olarak da bilinen bu belge kapsamında AB Konseyi, 2003 AGS'nin uygulamadaki verimliliğini arttırmak için aşağıdaki önerileri kabul etmiştir (New Lines for Action by the European Union in Combating the Proliferation of Weapons of Mass Destruction and Their Delivery Systems [New Lines of Action], 2008: 5-10):

- Güncellenmiş risk ve tehdit değerlendirme raporlarının sunulması,
- Bilimsel, akademik ve finansal kurumlar için farkındalık yaratma modellerinin geliştirilmesi,
- İşbirliğinin yoğunlaştırılması ile üçüncü devletlerin silahların yayılmasının önlenmesi ilkelerini geliştirmesine ve ihracat kontrollü reformlarına yardım edilmesi,
- İşbirliği mekanizmaları ile bilgi (*know-how*) transferleriyle mücadele önlemlerinin alınması,
- Silahların yayılma ve çoğalma eğilimlerini engelleme çabalarının yoğunlaştırılması,
- KİS'lere yönelik finansman ile mücadele çabalarının yoğunlaştırılması,
- İlgili bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla koordinasyon sağlanması olarak belirlenmiştir.

Söz konusu belgede nükleer, biyolojik ve kimyasal silahların, balistik ve seyir füzelerinin yayılmasının büyük bir tehdit olmaya devam ettiği belirtilerek önlemlerin etkili olabilmesi için üç ilkeye dayandırılması gerektiği vurgulanmıştır (New Lines for Action, 2008: 4). İlk ilke ikili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmaların evrenselleştirilmesi ve tam olarak uygulanması yoluyla “*yayılmayı önleme rejimi*”nin güçlendirilmesidir. İkinci ilke ise KİS'lerin yayılmasını önlemek ve BM Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanmasını sağlamak için kararlı eylemler hazırlanmasıdır. Son husus ise hassas bilgi transferlerini engellemek ve yasadışı ağlarla mücadele etmek için operasyonel işbirliğinin geliştirilmesidir.

2013 Silahların Yayılmasına Karşı Güvenlik Girişimi

31 Mayıs 2003 tarihinde ABD Başkanı George W. Bush, “*Silahların Yayılmasına Karşı Güvenlik Girişimi*”nin” (*Proliferation Security Initiative / PSI*) kurulduğunu duyurmuştur. Barışa yönelik tehdidin nükleer, kimyasal ve biyolojik silahların yayılması olduğunu belirten Bush, yayılmayı durdurmak için bütün devletlerin birlikte çalışabileceği bir inisiyatif oluşması gerektiğini vurgulamıştır (Koch, 2012: 4).

2003 Madrid Çekirdek Grup (*Core Group*) toplantısı sonunda yayınlanan belgede, KİS ve füzelerin devletlere ve devlet dışı aktörlere akışını durdurmak için daha aktif önlemler alma ihtiyacı konusunda anlaşıldığı belirtilmiştir. Tehlikeli maddelerin ticaretini önlemede rol oynamaya hazır olan ve sevkiyatları engellemek için proaktif önlemlere katkıda bulunabilecek tüm devletlerin PSI'ya dahil olabileceği açıklanmıştır. Bu sebeple 2013 yılı PSI için mihenk taşı olarak kabul edilebilir. Zira PSI'ya üye devletler, 10. yıl toplantısında KİS'lerin yayılmasına karşı mücadelede kritik rol oynamayı kabul etmişlerdir (“*2013 Proliferation Security Initiative 10th Anniversary High-Level Political Meeting*”, 2020). Bu devletler daha düzenli ve etkin eylemler ile caydırıcılık oluşturmak; yasal olarak bağlayıcı uluslararası anlaşmalarla ticari gemiler ve uçaklar tarafından suç içeren eylemlerin önlenmesi; bilgi paylaşımı, uzmanlık gibi kritik yetenek ve uygulamaların somut adımlar haline dönüşmesi konusunda anlaşmışlardır (Dunne, 2013: 6).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşıldığı üzere PSI, ticaret kontrol rejimi ve silahların yayılması ile ilgili diğer girişimlerden daha fazla sayıda ve genişlikte faaliyet yelpazesi üstlenmiştir. Bu kapsamda PSI etkinlikleri genellikle birbiriyle iç içe olan dört kategoriye ayrılır (Dunne, 2013: 6):

- (a) Bölgesel ve yüksek düzeyli siyasi toplantılar dahil görüşmeler;
- (b) Gelişen tehditlere karşı koymanın yollarını keşfetmeye yönelik çalıştaylar;
- (c) Kontrol yeteneklerini test etmek ve geliştirmek için ortak faaliyetler ve
- (d) PSI'ya taraf olan devletlerin kapasitesini desteklemek ve geliştirmektir.

AB, PSI'nın silahların yayılması tehdidini önlemek için çok taraflı bir inisiyatif olması nedeniyle desteklemiş, uygun ve zamanında eylemlerde bulunma konusunda bireysel ve toplu olarak devletlerin yeteneklerini geliştirme çabasına katkıda bulunmuştur.

2016 Avrupa Küresel Stratejisi

Rusya Federasyonu'nun (RF) 2014'te Kırım'ı ilhak etmesi ve Doğu Ukrayna'nın istikrarsızlaşması "*Avrupa'da barış ve istikrarın artık var olmadığı*" (Tocci, 2017: 487-488) şeklindeki eleştirileri beraberinde getirmiştir. Baltık Denizi'nde artan tehdit, Suriye, Libya ve Yemen'deki iç çatışmalar, İslam Devleti'nin (*Irak Şam İslam Devleti, IŞİD*) terör saldırıları, AB'ye kontrolsüz mültecisi ve göçmen akışına neden olmuştur. Ek olarak Fransa ve Belçika'ya yönelik terör saldırıları artık birlik içerisinde de bir güvenlik zafiyetinin bulunduğunu ortaya koymuştur (Mlksoo, 2016: 380).

Birlik sınırları içinde ve ötesinde karşı karşıya kaldığı söz konusu krizlerin tanımlanması, 2016 AB Küresel Stratejisi'nin (*2016 Global Strategy for EU*) oluşturulmasının temel gerekçesini oluşturmaktadır. AGS ile belirlenen temel yaklaşım, uzun vadeli veya genel bir hedefe ulaşmak için yeniden tasarlanmış, AB'nin iç ve dış tehditlere karşı kabiliyetini arttırmaya odaklanan küresel bir stratejiye evrilmiştir (Bendiek, 2016: 1). Bu sebeple Haziran 2016'da AB, yeni küresel stratejisini açıklayarak ODGP'nin gelecekteki yönelimi için bir çerçeve oluşturmuştur.

Küresel Güvenlik Stratejisi "*birbirine daha bağlı, ihtilaflı ve karmaşık*" (Karabel, 2016: 1) bir uluslararası konjonktürde AB için yol haritası çizmeyi hedeflemektedir. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere AB'nin uluslararası topluma katkısını artırmak, sorumluluklarını genişletmek ve daha fazla iş birliğine katılmak temel yöntem olmuştur. Strateji özellikle terörizm, hibrit tehditler, iklim değişikliği ve enerji güvenliği ile ilgili tehditleri ön plana çıkararak Birliğin güvenliğini iyileştirme ve güçlendirme amacını benimsemiştir.

Bu tehditlerin üstesinden gelmesi için AB'nin caydırıcılık oluşturma, yanıt verme ve koruma yeteneklerini arttırması gerektiğini belirten belge, NATO'nun sağladığı kolektif güvenlik şemsiyesinin yanı sıra Birliğin zerk hareket edebilmesi, donanımlı, eğitimli ve organize hale getirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Global Strategy for EU, 2016: 20).

Ayrıca "*Avrupalılar, Avrupa'yı koruyabilmeli*" (Global Strategy for EU, 2016: 19) anlayışını ön plana çıkaran Küresel Strateji Belgesi, tehditlere karşı güvenlik ve savunma kapasitelerinin bölge dışı aktörlere ya da örgütlere bırakılmadan ye devletler arasında güçlendirilmiş işbirliği çerçevesinde yürütülmesi gerektiğini belirtmektedir.

"*Mtfevik gçlerin konuşlandırılmasını engelleyen prosedür, finansal ve politik engelleri aşarak hızlı tepki kapasitesi geliştirmeliyiz. ye Devletler (AB) gelişmiş işbirliği alanları araştırılmalıdır. Bu girişim zaman*

içerisinde başarılı olur ve tekrarlanabilirse, Lizbon Antlaşması'nın potansiyelinden tam olarak yararlanarak daha güçlü yapılandırılmış işbirliği alanları oluşturulabilir." (Global Strategy for EU, 2016: 47).

Bu kapsamda güvenlik ve savunma alanındaki gereksinimler ve yetenek önceliklerinin belirlenmesi amacıyla ye devletler, savunma teknolojileri ve araştırmaları ile çok uluslu işbirliği imkanlarını desteklemek adına fon ve teşvik verilmesi, Avrupa Savunma Ajansı'nın (*European Defence Agency, EDA*) ise güçlendirilmesi gerektiğini kararlaştırmışlardır (Biscop, 2016b: 432-441).

Belge, savunma yeteneklerini geliştirmenin yanı sıra AB için önemli beş konuyu da vurgulamaktadır (Bendiek, 2016: 4):

1. Siber güvenlik ve stratejik iletişim alanındaki çabaların hızlandırılması teşvik edilmektedir.
2. ODGP'nin Doğu ve Güney sınırlarındaki kırılgan devlet yapılarının istikrara kavuşturulması gerektiği belirtilmiştir.
3. Geniş, derin ve dayanıklı bölgesel ve uluslararası ortaklıklar temelinde çatışma ve krizlere karşı kapsamlı bir yaklaşım hazırlanmalıdır.
4. AB, dünya çapında bölgesel çabaları desteklemeli ve barışı teşvik eden politika izlemelidir.
5. AB, ODGP aracılığıyla insan haklarına ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine saygıyı ve "*küresel sisteme erişim*" sağlamak için uluslararası hukuka dayalı küresel reform sürecini ilerletmelidir.

2020 AB Güvenlik Birliği Stratejisi

24 Temmuz 2020'de Avrupa Komisyonu, 2020-2025 dönemi için yeni bir AB Güvenlik Birliği Stratejisi (EU Security Union Strategy, 2020) oluşturmıştır. Covid-19 Krizi ile beraber meydana gelen yeni güvenlik tehditlerinin ilgili politikaları yeniden şekillendirdiğini giriş kısmında belirten belge Birlik içerisinde hem fiziksel hem de dijital ortamlarda güvenliğin ele alınması ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Yeni strateji belgesinde kritik ürünler, hizmetler, altyapılar ve teknolojiler açısından tedarik zincirlerinin stratejik öneminin altı çizilmiş, AB'nin olası krizlerde hazırlıklı ve dirençli olması, iyi araçlara sahip olmasını sağlamak için her sektörün ve bireyin ortak çabayla katkı sunmasının gerekli olduğu bir döneme girildiği belirtilmiştir (EU Security Union Strategy, 2020: 1).

Bu bağlamda Strateji, 2020-2025 döneminin kapsamak ve geleceğe yönelik bir güvenlik ortamı sağlamak için yetenekler ve kapasiteleri oluşturmaya hedeflemektedir. Küresel salgının devam ettiği ortamda Birliğin karşı-

laştığı sorunları; terörizm ve organize suçla mücadele, hibrit tehditleri önlemeye ve tespit etmeye, kritik altyapının dayanıklılığını arttırmaya, siber güvenliği teşvik etmeye kadar uzanan geniş ve kapsamlı güvenliğin sağlanması için 2025'e kadar geliştirilecek araçları ve önlemleri ortaya koymaktadır (EU Security Union Strategy, 2020: 2).

2020 AB Güvenlik Birliği Stratejisi, Covid-19 döneminde belirsizliklerin nasıl güvenlik açığı oluşturduğunun altını çizmektedir. Zira Birlik, siber saldırıların kritik altyapıya verdiği hasar, dezenformasyon ve siyasi propagandalar yoluyla istismar edilen güvenlik açıklarıyla birlikte, devlet ve devlet dışı aktörlerin daha karmaşık ve hibrit tehdidi ile karşılaşmıştır. 2019'da AB'ye yönelik terör saldırıların düşüş eğilimi göstermesine rağmen IŞİD ve El Kaide'nin selefi-cihatçı yaklaşım hala yüksek tehdit olarak kabul edilmektedir. Radikalleşmiş kişilere ek olarak Suriye ve Irak'tan geri dönen yabancı terörist savaşçıların oluşturduğunu potansiyel tehdit ise belgede yer alan önemli hususlardan biridir (EU Security Union Strategy, 2020: 4).

AB, karşılaştığı bu tehditler ve zorluklar karşısında dört öncelikli konu belirlemiş ve gerekli önlemleri sıralamıştır. Bu dört stratejik öncelik: (1) Geleceğe yönelik bir güvenlik ortamı; (2) Gelişen tehditlerle mücadele; (3) Terörizm ve organize suçlar ile mücadele ve (4) Güçlü bir Avrupa güvenlik ekosisteminin kurulmasıdır (EU Security Union Strategy, 2020: 6).

2020 Strateji Belgesi ile AB, geleceğe hazır bir güvenlik ortamının oluşturulması için terörist saldırıların yoğunlaştığı halka açık alanların korunması ve kritik altyapıya yönelik siber saldırı ve suçlara karşı önlemler alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda artan siber aktiviteler nedeniyle yapılandırılmış ve koordineli bir işbirliği platformu kurulması, AB'nin Ortak Siber Birim (*Joint Cyber Unit*) oluşturma ihtiyacını gündeme getirmiştir (EU Security Union Strategy, 2020: 9).

Siber ortamda tehditler ile mücadele kapsamında Ortak Siber Birimi kötü amaçlı yazılım, veri hırsızlığı, çevrimiçi terörizm propagandası, aşırılık veya cinsel istismar gibi suçların tespit edilmesi için olası teknik önlem ve becerileri geliştirerek hukuksal yaptırımların uygulanma kapasitesini arttırmaya yönelik faaliyetler

yürütmesi planlanmaktadır. AB İnternet Forumu (*EU Internet Forum*) ve Terörle Mücadele Küresel İnternet Forumu (*Global Internet Forum to Counter Terrorism*)'da dahil olmak üzere uluslararası girişimlere dahil olunması yoluyla internetin teröristler, şiddet ve aşırılık yanlıları ve suçlular tarafından kötüye kullanılmasının engellenmesi gibi önlemler bu kapsamda değerlendirilmiştir (EU Security Union Strategy, 2020: 13).

Sosyal uyumu zayıflatmayı ve kurumlara olan güveni azaltmayı amaçlayan hibrit tehditlere karşı AB'nin direncini arttırmak ise Güvenlik Birliği Stratejisi'nin bir diğer önemli unsurudur. Temel önlemler arasında, hibrit tehditlere karşı erken tespit, analiz, farkındalık, dayanıklılık oluşturma ve krize yanıt vermeye dayanan bir AB yaklaşımı da bulunmaktadır. Belge, stratejik ortaklarla özellikle NATO ve G7 ile yakın işbirliğinin devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır (EU Security Union Strategy, 2020: 15).

Gerçek ve etkili bir güvenlik birliğinin toplumun tüm kesimlerinin ortak çabası ile inşa edilmesi gerektiğini belirten belge hükümetler, kolluk kuvvetleri, özel sektör, eğitim ve vatandaşların güvenliğin sağlanması ve tehditlere karşı dayanıklılığın oluşturulması aşamalarına dahil olmaları gerektiğini belirtmiştir (EU Security Union Strategy, 2020: 20). Bu kapsamda AB vatandaşlarının güvenliğine yapabileceği kritik katkılardan birisi olan güvenlik güçleriyle birlikte çalışması, işbirliği ve bilgi paylaşımı, suç ve terörizmle mücadele etmek ve adaleti sağlamak adına en güçlü araç olduğu vurgulanmıştır (EU Security Union Strategy, 2020: 21). Birlik üyesi devletler arasında operasyonel kanun uygulama işbirliğini geliştirmek için Schengen Bilgi Sistemi, Europol ve Eurojust'ın modernize edilmesi ve basitleştirilmesi yönünde de kararlar alınmıştır.

Strateji Belgelerinin Karşılaştırması

Avrupa Strateji Belgeleri hem siyasi hem de akademik tartışmalarda yaygın olarak öne sürülen ODGP'nin etkisizliği hakkındaki eleştirilere birer yanıt niteliğindedir. Çoğu eleştirilerin odak noktası olan AB'nin ODGP'de toplu karar alınmaması, ulusal hedeflerin farklı olması ya da yetki devri isteksizliği (Wagner, 2003: 577), 2003 yılında aşılmış ve ortak tehdit değerlendirmesi üzerinde mutabakata varılmıştır. Günümüz

Tablo 1: Avrupa Güvenlik Birliği Stratejisi, Stratejik Önceliğe Sahip Dört Alan (European Commission, 2021)

	2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi	2016 Avrupa Küresel Stratejisi	2020 Avrupa Güvenlik Birliği Stratejisi
Sorumluluk Alanları	Bölgesel	Küresel	Avrupa Birliği
Tehditler	Terörizm Başarısız Devletler KİS'lerin Yayılması	Terörizm Hibrit Tehditler İklim Değişikliği	Salgın Hastalıklar Siber Saldırıları Terörizm ve Organize Suçlar
Tedbirler	Etkili Çok Taraflılık Uluslararası Anlaşmalarda Aktif Rol Alınması NATO ile İşbirliğinin Kurulması	Bölgesel ve Uluslararası Ortaklıklar Güvenliğini Sağlama NATO ile İşbirliğinin Güçlendirilmesi	Kritik Altyapının Korunması Ortak Siber Birim NATO ile İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Tablo 2: Avrupa Strateji Belgelerinin Karşılaştırılması

itibariyle üç farklı belge üzerinde uzlaşma sağlanmış olsa da Tablo 2 incelendiğinde benzerlikler kadar farklılıkların mevcut olduğu görülmektedir.

AB, 2003'te sorumluluk alanı olarak bölgesel bir sınırlılık içerisinde Orta ve Güney Avrupa ve Ortadoğu'da istikrarsızlık üreten devletleri öncelerken 2016 stratejisi ile hem küresel kararlar üretme kapasitesini hem de olaylar üzerine etki edebilen uluslararası bir aktör olmaya aday olduğunu göstermiştir. Rusya'nın agresif Gürcistan politikası ve 2014'te Kırım'ı ilhak etmesi, Baltık Denizi'nde artan gerilim, Ortadoğu'daki iç savaşlar, Akdeniz üzerinden kontrolsüz mülteci ve göçmen akışı olmak üzere AB geniş bir coğrafyada karşılaştığı krizleri önlemeye çalışmıştır. Fakat COVID-19 krizi ile meydana gelen yeni güvenlik ortamı, AB'nin küresel aktör olma hedefini erteleyerek yerel sınırları içerisine odaklanmasını zorunlu kılmıştır. Avrupa Güvenlik Birliği Stratejisi'nde yer alan "AB İçerisindeki Herkesi Korumak" (EU Security Union Strategy, 2020: 6) başlığı küreselden yerele dönüş yaşandığının göstergelerinden biridir.

Tehditler bakımından terörizm, Lizbon Antlaşması'nın 2.maddesinde belirtilen "insan onuru, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı" ("Promoting and safeguarding the EUs values", 2021) değerlerini hedef alması, korku ve endişe oluşturması sebepleri ile güvenlik değerlendirmesinde ilk üçte yer almıştır. AB'nin silahların yayılması, hibrit tehditler, iklim değişikliği, salgın hastalıklar ve siber saldırılar gibi çeşitli güvenlik tehditlerine karşı stratejisini adapte ederek uyum sağlamanın güçlü özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tehditlere karşı tedbirlerin belirlenmesi de güç ve uluslararası işbirliği kapasitesinin artırılmasına önem veren AB, 2003'te etkili çok taraflılık politikası benimsemiştir. Bu kapsamda silah kontrol ve IAEA rejimlerinde aktif rol üstlenilmiş, "Berlin Plus" düzenlemeleri vasıtasıyla NATO'nun iletişim, planlama ve komuta sisteminden yararlanılmıştır.

AB'yi uluslararası güvenlik aktörü olarak kabul eden 2016 stratejisi, 25 üye devletin katılımı ile savunma işbirliğini derinleştirmeye yönelik "Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği" (*Permanent Structured Cooperation / PESCO*) mekanizması oluşturulmuştur. Birliğin savunma kapasitesinin geliştirilmesi, savunma harcamalarının NATO gibi diğer uluslararası örgütlerle birlikte yükseltilmesi, eksikliklerin ve güvenlik açıklarının azaltılmasını kapsayan 10 maddelik protokol imzalanmıştır (Blockmans ve Crosson, 2019: 3). Böylece AB, NATO'dan bağımsız bir şekilde hareket edebilen, tatbikat ve operasyon düzenleyerek kendi güvenliğini sağlayan savunma yapısını oluştururken çok uluslu (NATO, BM, vb.) misyonlar için kullanabileceği yeteneklerini geliştirmiştir. Son olarak 2020 belgesinde NATO ile işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik adımlar atılırken kritik altyapı ve siber ortam gibi yeni güvenlik önlemleri alınmıştır.

SONUÇ

AB, ekonomik olarak başarılı kabul edilse de çok sesli yapısı ve üye devletler arasındaki çıkar uyumsuzluklarından dolayı ODGP'den söz edilemeyeceği algısına strateji belgeleriyle son vermiştir. Bölgesel ve küresel tehditlerin devletlerin tek başlarına mücadele edemeyeceği boyuta ulaşması, birlik içerisinde kolektif çabaları gündeme gelmesine yol açmıştır.

Çalışmamızın giriş kısmında belirttiğimiz üzere AB, güvenlik mimarisinde 18 yıl içinde 5 önemli girişimde bulunarak insan güvenliği, özgürlük ve demokrasi gibi değerlerini güvende tutmayı amaçlayan bir politika olarak güvenlik stratejisi belgelerini yayımlamıştır.

11 Eylül 2001 Terör Saldırıları sonrası artan uluslararası terörizmin etkisi, boyut ve şekil değiştirerek tüm strateji belgelerinde yer alırken, KİS ve füzelerin yayılması AB'nin doğrudan ve dolaylı olarak tehdit değerlendirmesinde ilk sıradadır. 2003 Irak'ın işgali sırasında kimyasal silah şüphesine ek olarak Kuzey Kore'nin Yemen'deki gruplara füze taşıyan gemisinin tespit edilmesi, bu tür silahların teröristler tarafından kullanılması şüphesini ise canlı tutmuştur. Bu kapsamda 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi etkili çok taraflılık, uluslararası işbirliği ve silah kontrolü için eylem planları ile temel önlem yapısı oluşmuştur. AB ilk defa tehditlere karşı bir güvenlik politikası geliştirmiş; terörizm ve silahların yayılmasını önlemesi için kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi ve işbirliği alanlarının artması gibi politikalar belirlerken, siyasi ve askeri araçların kullanımı aracılığıyla Birliğin direncinin artırılması ile ilgili çok yönlü bir yaklaşım oluşturmuştur.

Diğer bir ifade ile belirtirsek ABD, RF ve NATO gibi kilit ortaklarla yakın bir şekilde hareket eden AB güvenliğini garanti altına almaya çalışmıştır. Bu bağlamda 2003'te kabul edilen Berlin Plus düzenlemeleri, AB'nin kriz bölgelerine düzenleyeceği operasyonlar için NATO'nun varlıklarını ve yeteneklerine erişimini sağlayarak kriz yönetiminde NATO-AB iş birliğinin temelini oluşturmuştur. Ayrıca silahsızlanmayı teşvik etmek ve tüm AB siyasi, diplomatik ve ekonomik faaliyetlerinde yayılmayı önleme hedefine ulaşmak için PSI'da aktif rol alan AB, bölgesel ve uluslararası istikrarlı bir ortamı teşvik etmiştir.

2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi ile başlayan ortak tehdit algılamalarını önleme çabaları 2008, 2016 ve 2020 girişimleri için işaret fişeği olmuştur. AB'nin entegrasyonu için önemli bir kurum olan ODGP'nin işlevsel hale gelerek ortak tehditlerin tanımlanması ve önlem alınması için tek sesli bir yapıya ulaşmaya çalışması açısından önem arz etmektedir.

2016 Avrupa Küresel Stratejisi'nin öne sürdüğü güçlendirilmiş işbirliği fikriyse 2017'de somut bir yapıya dönüşmüştür. PESCO ile tehditlerin önlenmesi ve karşı konulması Birlik içerisinde var olan yeteneklerin bir araya getirmeyi amaçlanırken hem AB'nin hem de NATO'nun Avrupa savunmasını güçlendirmek ve direnç oluşturması açısından strateji belgelerinde öne sürülen diğer girişimler için pekiştirici etki doğurmuştur.

Tehdit olarak değerlendirilen terörizm, KİS ve füzelerin yayılmasının engellenmesi, azaltılması, sınır-

landırılması ve yok edilmesi faaliyetlerine ek olarak ihracat kontrolü, denetimler ve prosedürler uygulamış, siyasi ve ekonomik önlemlere ek olarak NATO faaliyetlerine dahil olarak sahada da rol almıştır. Böylece strateji belgelerinin hem yasal hem de pratik düzlemde güvenlik sistemi oluşturarak Avrupa güvenliğine katkı sağlamıştır.

Bununla birlikte strateji belgelerinde maddi yükün nasıl paylaşılacağı hakkında bilgilere yer verilmiş olması önemli eksikliklerdendir. AB bütçesine en büyük katkıda bulunan ülkelerden Birleşik Krallık'ın Ocak 2020'de birlikten ayrılması, savunma yatırımlarına yönelik bütçe üzerindeki baskıyı artırmış olmalıdır. Ayrıca koronavirüs pandemisi ile mücadele kapsamında devletlerin öncelikleri savunmadan sağlıkla ilgili alanlara kaymaktadır. Böyle bir konjonktürde üye devletler, ODGP kapsamında oluşturulan ortak politikaya katkı sunmak yerine ulusal önceliklerine odaklanacaklardır. 2003, 2016 ve 2020 belgeleri kazanımlarının korunup korunmayacağı ise Birliğin pandemi sırasındaki ve sonrasındaki yaklaşımları belirleyecektir.

KAYNAKÇA

- Allison, G. (2016). “Küba Füze Krizi”, Dış Politika Teoriler Aktörler ve Örnek Olaylar Çev. Nasuh Uslu, İstanbul, UİK.
- Arends, J. F. M. (2009). Homeros’dan Hobbes ve Ötesine: “Güvenlik” Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(22), 3-33.
- Arms Control Association. (2020). The Conventional Armed Forces in Europe (CFE) Treaty and the Adapted CFE Treaty at a Glance, retrieved from <https://www.armscontrol.org/factsheet/cfe>
- Arms Control Association. (2020). The Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty At A Glance, retrieved from <https://www.armscontrol.org/factsheets/inf treaty>
- Aybet, G. (2000). A European Security Architecture After the Cold War. *Questions of Legitimacy*.
- Bendiek, A. (2016). The Global Strategy For the EU’s Foreign And Security Policy. (SWP Comment, 38/2016). *Berlin:Stiftung Wissenschaft und Politik -SWP- Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit*. retrieved from <https://nbnresolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-47921-5>
- Berenskoetter, F. S. (2005). Mapping the Mind Gap: A Comparison of US and European Security Strategies. *Security Dialogue*, 36(1), 71-92.
- Biscop, S. (2016a). *The European Security Strategy: A Global Agenda For Positive Power*. Routledge.
- Biscop, S. (2016b). All or Nothing? The EU Global Strategy and Defence Policy After The Brexit. *Contemporary Security Policy*, 37(3), 431-445.
- Biscop, S., & Coolsaet, R. (2003). *The World is the Stage: A Global Security Strategy for the European Union*. Notre Europe.
- Blockmans, S., & Crosson, D. M. (2019). Differentiated Integration Within PESCO: Clusters And Convergence In EU Defence. Centre for European Policy Studies.
- Bowen, W. Q. (2017). *Libya and Nuclear Proliferation: Stepping Back From the Brink*. Routledge.
- Council of the European Union, (2008). New Lines for Action by the European Union in Combating the Proliferation of Weapons of Mass Destruction and Their Delivery Systems, 17172/08, Brussels, retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133234>
- Council of the European Union. (2003). EU Strategy Against Proliferation of Weapons of Mass Destruction Action Plan15708/03, Brussels.
- Definition of Security, Etymonline, retrieved from https://www.etymonline.com/word/security#etymonline_v_30368, [Erişim Tarihi: 23.10.2020].
- Dunne, A. (2013). *The Proliferation Security Initiative: Legal Considerations And Operational Realities*. SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute.
- EUR-lex, “Promoting and safeguarding the EUs values”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l33500> (Erişim Tarihi:14.06.2021).
- European Commision, (2008). EU Strategy Against Proliferation of Weapons of Mass Destruction Action Plan. retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133234>
- European Commision, (2020). EU Security Union Strategy, Brussels, COM(2020) 605, retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1596452256370&uri=CELEX:52020DC0605>
- European Commision. (2020). A Future-proof Security Environment, retrieved from https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union/future-proof-security-environment_en

- Higgins, D. S., & CD, C. F. R. (2016). *Perilous Onset: The Decline of Conventional Arms Control* (Doctoral dissertation, King's College London).
- Iglesias, A. (2009). *Conventional Arms Control: Strategies For Security Or For Simulation? International Regimes And The Case Of The European Union Code Of Conduct On Arms Exports* (Master's Thesis).
- Karabel, S. (2016). Avrupa Birliği'nin 2016 Güvenlik Strateji Belgesi. *Bilgesam Analiz/Avrupa*, (1308), 1-9.
- Koch, S. J. (2012). *Proliferation Security Initiative: Origins and Evolution*. National Defense University Fort Mcnair Dc Center For The Study Of Weapons Of Mass Destruction.
- Mälksoo, M. (2016). From The ESS To The EU Global Strategy: External Policy, Internal Purpose. *Contemporary Security Policy*, 37(3), 374-388.
- Mutschler, M. M. (2013). *Arms Control in Space: Exploring Conditions for Preventive Arms Control*. Springer.
- North Atlantic Treaty Organization.(2021), The NATO-EU Strategic Partnership, retrieved from <https://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/press-kit/006>.
- Oxford English Dictionary, (2020) retrieved from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/security?q=security>
- Özdal, B. (2020), Avrupa Birliği Siyasi Bir Cüce, Askeri Bir Solucan mı?, Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası ile Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası Oluşturma Süreçlerinin Tarihsel Gelişimi, 3. Baskı, Bursa: Dora Yayınları.
- Pirinççi, F. (2014), "Kitle İmha Silahları ve Silahsızlanma", Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih, Teori, Kavram Ve Konular , ed. Şaban Kardeş, Ali Balcı. İstanbul, *Küre Yayınları*.
- Quille, G. (2004). The European Security Strategy: A Framework for EU Security Interests?. *International peacekeeping*, 11(3), 422-438.
- Sander, O. (1996). *Siyasi Tarih: 1918-1994*. İmge Kitabevi.
- Solana, J. (2003). *European Security Strategy: A Secure Europe in a Better World*. Brussels: European Council.
- Tocci, N. (2017). From the European Security Strategy to the EU Global Strategy: Explaining the Journey. *International Politics*, 54(4), 487-502.
- Turan, S. (2021). "Küba Krizi", Barış Özdal, R. Kutay Karaca, (Ed.), *Diplomasi Tarihi II*, 3. Baskı, Bursa: Dora Yayınları, 371-375.
- United Nation Office for Disarmament Affairs,"Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT)", (1979). <https://www.un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt/> [Erişim Tarihi:10.06.2021].
- US Department of State Diplomacy in Action. (2013). 2013 Proliferation Security Initiative 10th Anniversary High-Level Political Meeting, <https://2009-2017.state.gov/t/isn/meeting/index.htm>
- Wagner, W. (2003). Why the EU's Common Foreign and Security Policy Will Remain Intergovernmental: A Rationalist Institutional Choice Analysis of European Crisis Management Policy. *Journal of European Public Policy*, 10(4), 576-595.

EXTENDED SUMMARY

Strategy documents create framework texts that will guide security issues by providing possible solutions and a common vision. The European Union has established technical and political procedures to meet the need for security to protect, prevent or mitigate harm from historical and changing threats to itself. The change and evolution of the threats faced by the Union provided the basis for the emergence of new documents while ensuring the validity of strategy documents within a certain period.

In this process, the EU emphasizes disarmament and arms control, which provide a solution to guaranteeing security, ending conflicts and the presence of weapons that are an obstacle to preventing wars. In other words, it supports predictable confidence building by reducing risk, reducing the cost of preparation, and reducing potential damage by supporting disarmament and arms control regimes. Historical context—the fact that the World Wars took place in Europe has provided an understanding of the destructive power of weapons. After the use of WDM and nuclear weapons, negotiations have been held to prohibit and limit such weapons.

During the Cold War, European security was established to deter the USSR under the umbrella of common security with NATO and the United States. The dissolution of the Warsaw Pact and the collapse of the USSR caused a gap in security perceptions in terms of ending a direct and major military threat to the security of Europe. With the terrorist attacks of 11 September 2001, increased international terrorism, organized crime, and illegal migration that affected the values and security of the EU came to the fore. In 2011, with the Syrian Civil War, ISIS increased the threat of international terrorism and caused refugee mobility. To combat these problems, the EU has had to take action.

In 2003, the EU agreed for the first time to a joint threat assessment. The perception that conflicts in the Middle East and elsewhere affect the EU's security while failing states, illegal immigration, organized crime and terrorists are gaining WMD has raised several measures. The EU has published an Action Plan to prevent the financing and circulation of terrorism within the Union, to control illegal shipments and to increase cooperation within the framework of effective multilateralism. In 2008, the EU updated the previous document identifying new lines of action against the spread of WMD. In 2013, the Proliferation Security Initiative sought to strengthen the international dialogue to prevent the spread of nuclear, chemical, and biological weapons.

Russia's aggressive policy and its annexation of Crimea in 2014 have prompted criticism that peace and stability in Europe no longer exist. The growing threat in the Baltic Sea, the conflicts in Syria, Libya and Yemen, the declaration of ISIS, the uncontrolled flow of refugees and migrants to the EU, as well as terrorist attacks in France and Belgium, have now shown a security weakness within the Union.

In 2016, the EU created the EU Global Strategy to prevent the crises it faces in the regional and international system. The basic approach set out in the ESS has evolved into a global strategy designed to achieve a long-term or general goal, focusing on increasing the EU's ability to counter internal and external threats. As part of the new strategy, expanding the EU's international responsibilities and participating in more cooperation are core values. The strategy has adopted the goal of improving and enhancing the security of the Union, especially by highlighting threats related to terrorism, hybrid threats, climate change and energy security.

The new security threats that occurred along with the Covid-19 crisis have reshaped the relevant policies. The European Commission created a new EU Security Union Strategy for the period 2020-2025. It was stated that a period has entered in which every sector and individual should contribute to a joint effort for the EU to be more prepared and resilient in possible crises.

The security strategy documents represent a manifestation of the Common Foreign and Security Policy created by the Maastricht Agreement. With these documents, the EU sought to establish a common security policy to ensure the internal and international security of the community and strengthen cooperation. It is significant to examine Security Strategy documents as they provide new approaches, measures and targets against historical and current threats to ensure EU security.

Although the EU is considered economically successful, it is considered difficult to talk about a common foreign and security policy due to its structure and conflicts of interest. But the fact that regional and global trends have reached a size that states cannot fight alone has raised collective efforts within the Union. From this point of view, a multifaceted, common approach to EU security strategies, the use of political and military tools, the pre-

vention of threats and increasing the resistance of the Union has been formed. In this way, it can be observed that strategy documents contribute to European security by creating a security system, both legally and practically.

However, the fact that the strategy documents did not include information about how to share the financial burden is one of the important shortcomings. The UK's exit from the Union in January 2020—one of the biggest contributors to the EU budget— should have increased the pressure on the budget for defense investment. In addition, as part of dealing with the coronavirus pandemic, the priorities of states are shifting from defense to health-related areas. In such a conjuncture, member states will focus on their national priorities instead of contributing to the common policy established under the ODGP.